

Amaguen l'edició de la tesi

El *Diccionari de la literatura catalana* diu de Joan Amade (Ceret, Vallespir, 1878-1949), com fa Enciclopèdia, que “el 1924 acabà la seva tesi doctoral (*Origines et premières manifestations de la renaissance littéraire en Catalogne au XIX siècle*)”. Seria més interessant de saber si la va publicar, i sí, ho fa aquell 1924. I amb el mot *Renaissance* –‘Renaixença’ en francès– en majúscula. A més, va publicar-ne a banda, el mateix any, la bibliografia: *Bibliographie critique pour l'étude des origines et des premières manifestations de la Renaissance littéraire en Catalogne au XIX siècle*.

Fan desaparèixer la torre Eiffel

El lector d'*El cementiri de Praga* –versió de Random House Mondadori encarregada a Carme Arenas– llegirà que l'any 1897, quan Eco situa l'acció, la torre Eiffel, aixecada vuit anys abans, havia desaparegut: “París ja no és com abans, quan a cada cantonada treia el cap aquella maquineta de fer punta que és la torre Eiffel.” La torre actual no és l'original, doncs? El lector de la versió italiana no es farà pas la pregunta, perquè allò que diu Eco és: “París ja no és com abans, d'ençà que [“da quando”] a cada cantonada treu el cap [“spunta”] aquesta maquineta de fer punta que és la torre Eiffel.”

Humbert Torres, desdoblant

L'índex onomàstic del llibre *Quaranta anys d'advocat*, d'Amadeu Hurtado, reeditat per Edicions 62, diu encertadament que l'autor parla del metge i polític Humbert Torres a la pàgina 295, però, a més, aquest Humbert Torres és entrat a l'índex com a Manuel Humbert, el pintor.

Quatre gats restrictius

El DIEC2 manté que la locució *quatre gats* indica “pocs i poc importants”. Tots els restants diccionaris, del Moll al PD, saben que també pot indicar que són pocs o insuficients, només.

L'edició d'un diccionari de renecs recupera la figura de Joaquim Ventalló, traductor de Tintín

L'edició del diccionari de mots i expressions factibles de ser utilitzats com a renecs i insults, ja fossin coneguts o creats de nou, que Joaquim Ventalló (Terrassa, Vallès Occidental, 1899 - Barcelona 1996) va elaborar mentre preparava les traduccions de les aventures de Tintín, s'ha convertit en un volum, gràcies als diversos textos complementaris aplegats. El llibre rescata i homenatja la figura del polític que va ser regidor de l'Ajuntament de Barcelona per Esquerra Republicana de Catalunya i del periodista que l'any 1924 va retransmetre el primer partit de futbol per ràdio en català.

Durant tots els anys que va traduir Tintín, Joaquim Ventalló va preparar unes llistes amb els insults que posava en boca del capità Haddock, i alguns altres que l'atreien per algun motiu i anava compilant o empescant-se, fins a reportar-ne 800, entre paraules i expressions. Aquestes llistes han donat peu al llibre *Llamp de llamp de rellamp de contra-rellamp!*

L'editorial, Acontravent, ha aprofitat l'ocasió per a recordar amb detall la biografia de Ventalló i homenatjar la tasca feta en les traduccions de Tintín, que per a molts infants van ser el primer pas cap a la lectura en català. Per exemple, per al filòleg August Rafanell, autor d'un dels textos complementaris, l'epíleg.

Marià Manent, director literari de l'editorial Joventut, va encarregar-li la traducció de Tintín, a principi dels anys 60. L'obra d'Hergé fou traduïda per Ventalló des del primer àlbum fins al darrer i inacabat, *Tintín i l'art Alfa*, que va girar a 88 anys d'edat.

Gràcies al testimoni de la filla, la mestra M. Eulàlia Ventalló Givanel, sabem que quan, el 1958, Joventut edità en castellà el primer volum de les aventures de Tintín, ella mateixa va comentar al seu pare que fóra bo que s'edités en català, i llavors el pare ho va fer saber a Marià Manent, bo i oferint-se a fer-ne la traducció, fins i tot de franc, si bé no va poder començar a posar-hi fil a l'agulla fins uns quants anys més tard, quan el ministeri va donar-ne el permís.

El renecc català d'Archibald Haddock més difós, diu Salvador García-Arbós, és el que dóna títol al llibre. Però el més genial, considera, és “nyèbits de catracòlics del mal rellamp”. En general, diu García-Arbós, Joaquim Ventalló va fer una feina d'arqueologia del renecc simpàtic, en un moment que la llengua, oral i escrita, no les tenia totes.

El text complementari més extens és una biografia del traductor, signada per l'historiador Pau Vinyes i Roig. És una condensada biografia de dotze pàgines però que dóna compte de la magnitud de la feina portada a terme per Ventalló, tant en el camp del periodisme –iniciada a disset anys, a Terrassa– com en el de la política, especialment durant la Segona República. La història de la premsa catalana del segle XX, es desprèn del text, no es podrà explicar sense Joaquim Ventalló, com tampoc la història del descobriment del català escrit per part dels infants.

Joaquim Ventalló, de gran. La foto il·lustra el llibre *Llamp de llamp de rellamp de contra-rellamp!*